

9.

Diana-Crina Pancu

Modalități de consolidare a parteneriatului educațional școală-familie în ciclul primar

Aplicații pe baza teoriei
inteligențelor multiple

Colecția Paedagogia

presa
universitară
clujeană

DIANA-CRINA PANCU

•

**MODALITĂȚI DE CONSOLIDARE A PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL
ȘCOALĂ-FAMILIE ÎN CICLUL PRIMAR**

Aplicații pe baza teoriei inteligențelor multiple

DIANA-CRINA PANCU

**MODALITĂȚI DE CONSOLIDARE
A PARTENERIATULUI EDUCAȚIONAL
ȘCOALĂ-FAMILIE ÎN CICLUL PRIMAR**

Aplicații pe baza teoriei inteligențelor multiple

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2021

Colecția *Paedagogia* este coordonată de Mușata Bocoș.

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Mușata-Dacia Bocoș

Prof. univ. dr. Ramona Răduț-Taciu

ISBN 978-606-37-1008-7

© 2021 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro/>

MULȚUMIRI

Doresc să adresez mulțumiri speciale coordonatorului științific al acestei teze de doctorat, Prof. univ. dr. MUȘATA BOCOȘ, pentru profesionalismul, sprijinul permanent, înțelegerea și îndrumarea acordate pe toată durata programului studiilor doctorale. Îi sunt profund recunoscătoare pentru impactul pozitiv pe care l-a avut asupra devenirii mele ca dascăl, fiind un model demn de urmat.

De asemenea, doresc să mulțumesc membrilor comisiei de îndrumare, din cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Prof. univ. dr. VASILE CHIȘ, Lect. univ. dr. CORNELIA STAN și Lector univ. dr. DELIA MUSTE, pentru disponibilitatea continuă și pentru sugestiile valoroase, oferite pe parcursul realizării acestei cercetări doctorale.

Mulțumirile mele se îndreaptă către autorii instrumentelor de cercetare, dr. BRANTON SHEARER și dr. JOHN FANTUZZO, pentru excelenta colaborare, încurajările permanente și sfaturile constructive pe care mi le-au oferit de-a lungul timpului.

Adresez sincere mulțumiri tuturor cadrelor didactice care predau în învățământul primar, părinților, elevilor și directorilor școlari care au sprijinit demersul nostru de cercetare.

Nu în ultimul rând, doresc să mulțumesc familiei mele pentru încrederea, înțelegerea și sprijinul constant pe care mi l-a oferit. Această lucrare este dedicată fiicei mele, ADELINA-ALEXANDRA, pe care o iubesc nespuse de mult și căreia îi sunt recunoscătoare pentru puterea, optimismul și clipele de fericire pe care mi le-a adus.

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	13
ARGUMENT.....	15
CAPITOLUL I.	
PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL ȘCOALĂ-FAMILIE ÎN CICLUL PRIMAR.	
PERSPECTIVE TEORETICE, LEGISLATIVE ȘI ACȚIONALE	19
<i>I.1. Delimitări conceptuale.....</i>	<i>19</i>
<i>I.2. Parteneriatul educațional școală-familie. Repere legislative .....</i>	<i>24</i>
I.2.1. Cadrul legislativ internațional.....	24
I.2.2. Cadrul legislativ național	36
<i>I.3. Modele și teorii referitoare la funcționarea parteneriatelor educaționale școală-familie .....</i>	<i>47</i>
I.3.1. Teoria intersectării sferelor de influență	49
I.3.2. Modelul dezvoltării școlare	51
I.3.3. Teoria expectanță-valoare	53
I.3.4. Modelul implicării parentale	54
<i>I.4. Implicarea familiei în educația copiilor – factor care asigură reușita parteneriatului școală-familie.....</i>	<i>55</i>
<i>I.5. Rolul comunicării eficiente în procesul de consolidare a parteneriatului școală-familie .....</i>	<i>62</i>
<i>I.6. Strategii de consolidare a parteneriatului educațional școală-familie. Oportunități și obstacole.....</i>	<i>72</i>
I.6.1. Întâlnirile colective cu părinții/ Ședințele cu părinții.....	75
I.6.2. Consultațiile sau întâlnirile individuale părinte-profesor.....	77
I.6.3. Buletinele/scrisorile informative adresate părinților.....	79
I.6.4. Caietele/jurnalele de corespondență profesor-părinte.....	80
I.6.5. Asistența părinților la activitățile școlare și extrașcolare.....	81
I.6.6. Activități pe bază de voluntariat.....	82

I.6.7. Vizitele la domiciliu	82
I.6.8. Inițiative și realizări în asociațiile de părinți	83

CAPITOLUL II.

TEORIA INTELIGENȚELOR MULTIPLE (TIM).

ESENȚĂ, RELEVANȚĂ ȘI SEMNIFICAȚII PSIHOPEDAGOGICE	89
---	----

II.1. Inteligența umană – un concept dinamic și evolutiv.

<i>Aspecte generale</i>	89
-------------------------------	----

II.2. Teoria inteligențelor multiple. Fundamente teoretice .....

II.2.1. Inteligența lingvistică/verbală	94
II.2.2. Inteligența logico-matematică	100
II.2.3. Inteligența muzicală/ritmică.....	103
II.2.4. Inteligența vizual-spațială.....	106
II.2.5. Inteligența naturalistă.....	110
II.2.6. Inteligența corporal-kinestezică	114
II.2.7. Inteligența intrapersonală	117
II.2.8. Inteligența interpersonală	120
II.2.9. Inteligența existențială.....	123

II.3. Implicații educaționale ale valorificării teoriei

<i>inteligențelor multiple în învățământul primar românesc</i>	125
--	-----

CAPITOLUL III.

ATELIERE EDUCAȚIONALE PENTRU PĂRINȚI ȘI ELEVII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL

PRIMAR ROMÂNESC (AE-PE). CONSIDERAȚII TEORETICE ȘI PRACTICE	129
---	-----

III.1. Definiții, roluri și caracteristici ale atelierelor

<i>educaționale pentru părinți și elevi</i>	129
---	-----

III.2. Ateliere educaționale pentru părinți și elevi.

Oportunități curriculare de realizare prin valorificarea

<i>teoriei inteligențelor multiple .....</i>	138
--	-----

III.2.1. Analiza curriculară a programelor școlare din învățământul primar	139
---	-----

III.2.1.1. Analiza curriculară a programei școlare pentru disciplina „Comunicare în limba română”	144
--	-----

III.2.1.2. Analiza curriculară a programei școlare pentru disciplina „Matematică și explorarea mediului”	147
---	-----

III.2.1.3. Analiza curriculară a programei școlare pentru disciplina „Dezvoltare personală”	149
III.2.1.4. Analiza curriculară a programei școlare pentru disciplina „Muzică și mișcare”	152
III.2.1.5. Analiza curriculară a programei școlare pentru disciplina „Arte vizuale și abilități practice”	155
III.3. Profilul de inteligență al elevilor, factor favorizant în aplicarea strategiilor de intervenție personalizate din cadrul atelierelor educaționale pentru părinți și elevi (AE-PE).....	158
 CAPITOLUL IV.	
PREZENTAREA CERCETĂRII PEDAGOGICE CU TEMA „VALENȚELE ATELIERELOR EDUCAȚIONALE PENTRU PĂRINȚI ȘI ELEVI (AE-PE), ELABORATE PE BAZA PROFILURILOR DE INTELIGENȚĂ MIDAS™ ALE ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR, ASUPRA PARTENERIATELOR EDUCAȚIONALE ȘCOALĂ-FAMILIE”	161
IV.1. Coordonatele cercetării	161
IV.1.1. Problematika și designul cercetării	162
IV.1.2. Scopul și obiectivele cercetării	164
IV.1.3. Ipoteza și variabilele cercetării	165
IV.1.4. Perioada și locul de desfășurare	167
IV.1.5. Eșantionul de participanți	168
IV.1.6. Eșantionul de conținut	170
IV.1.7. Sistemul metodelor de cercetare utilizate	172
IV.2. Descrierea etapelor cercetării.....	177
IV.2.1. Etapa preexperimentală.....	178
IV.2.2. Etapa experimentului formativ	184
IV.2.3. Etapa postexperimentală.....	194
 CAPITOLUL V.	
PREZENTAREA, ANALIZA ȘI INTERPRETAREA REZULTATELOR OBTINUTE....	197
V.1. Rezultate referitoare la gradul de implicare a familiei în educația copiilor (variabila dependentă 1).....	198
V.1.1. Analiza și interpretarea datelor colectate în etapa preexperimentală.....	199

V.1.2. Rezultatele înregistrate în etapa postexperimentală.....	204
VI.2. Rezultate referitoare la calitatea parteneriatului școală-familie (variabila dependentă 2).....	211
V.2.1. Analiza și interpretarea datelor colectate în etapa preexperimentală.....	211
V.2.2. Rezultate înregistrate în etapa postexperimentală.....	214
V.3. Rezultate referitoare la gradul de dezvoltare a inteligențelor multiple (variabila dependentă 3)	217
V.3.1. Analiza și interpretarea datelor colectate în etapa preexperimentală.....	217
V.3.2. Rezultate înregistrate în etapa postexperimentală.....	227
V.4. Concluzii referitoare la ipoteza cercetării	240

CAPITOLUL VI.

REZULTATELE STUDIILOR CONSTATIVE ÎNTREPRINSE ÎN ETAPA PREEXPERIMENTALĂ ȘI ÎN ETAPA POSTEXPERIMENTALĂ A CERCETĂRII 241

VI.1. Viziunea părinților asupra modalităților prin care pot fi implementate ateliere pentru părinți și elevi. Anchetă pe bază de chestionar	241
VI.2. Viziunea cadrelor didactice asupra modalităților prin care pot fi implementate ateliere pentru părinți și elevi. Anchetă pe bază de chestionar	254
VI.3. Studiu cu privire la factorii care pot influența gradul de implicare a familiei în educația copiilor.....	261
VI.4. Studiu cu privire la tipurile de inteligențe dominante ale elevilor de clasă pregătitoare.....	272
VI.5. Studiu cu privire la impactul unei implicări parentale ridicate în educația copiilor asupra gradului de dezvoltare a inteligențelor multiple ale acestora	284
VI.6. Studiu cu privire la efectele mesajelor scrise adresate părinților, referitoare la profilul de inteligență al elevilor	291

<i>VI.7. Viziunea directorilor școlari asupra strategiilor aplicabile la debutul școlarității mici, pentru a consolida parteneriatul școală-familie. Anchetă pe bază de chestionar .....</i>	297
CAPITOLUL VII.	
PREZENTAREA CERCETĂRII PEDAGOGICE REALIZATE	
ÎN ANUL ȘCOLAR 2017-2018, PRIN VALORIFICAREA	
TEHNICII ROTAȚIEI FACTORILOR	309
<i>VII.1. Coordonatele cercetării.....</i>	<i>309</i>
<i>VII.2. Rezultate cu privire la variabila dependentă 1.....</i>	<i>314</i>
<i>VII.3. Rezultate cu privire la variabila dependentă 2.....</i>	<i>321</i>
<i>VII.4. Rezultate cu privire la variabila dependentă 3.....</i>	<i>324</i>
<i>VII.5. Concluzii și discuții .....</i>	<i>337</i>
CAPITOLUL VIII.	
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI EDUCAȚIONALE ȘI MANAGERIALE.....	339
<i>VIII.1. Concluziile cercetării.....</i>	<i>340</i>
<i>VIII.2. Limitele cercetării .....</i>	<i>345</i>
<i>VIII.3. Direcții viitoare de investigație.....</i>	<i>346</i>
<i>VIII.4. Recomandări educaționale .....</i>	<i>347</i>
BIBLIOGRAFIE	353
LUCRĂRI PUBLICATE SAU ÎN CURS DE PUBLICARE.....	373
<i>Cărți.....</i>	<i>373</i>
<i>Studii în reviste.....</i>	<i>374</i>
<i>Participări la conferințe și simpozioane .....</i>	<i>376</i>
ANEXE	379

LISTA ABREVIERILOR

- en.* – în limba engleză
- et al.* – și alții
- AE-PE* – ateliere educaționale pentru părinți și elevi
- FIQ* – Family Involvement Questionnaire
- MIDAS* – Multiple Intelligences Developmental Assessment Scales
- TIM* – Teoria Inteligențelor Multiple

ARGUMENT

Din perspectivă diacronică, domeniul științelor educației a fost marcat de ample schimbări. Una dintre cele mai importante evoluții este legată de amplificarea rolului elevilor în cadrul procesului instructiv-educativ. În trecut, elevii erau considerați receptori pasivi ai informațiilor transmise de către profesori, prin metode didactice predominant expositive și conversative. Astăzi, elevilor li se atribuie un rol central în cadrul activităților didactice, asumându-și în mod deliberat și conștient atingerea obiectivelor educaționale (Bocoș, 2013). Participând activ la propria formare și devenire, elevul este permanent stimulat să rezolve în manieră creativă probleme de natură teoretică sau practică, să-și dezvolte propriile cunoștințe, capacități și atitudini, gândind critic-constructiv. Așadar, în prezent, accentul cade pe valorizarea elevilor, pe identificarea celor mai eficiente strategii de predare, învățare și evaluare, astfel încât activitățile didactice să fie atractive și relevante. Aceste practici pedagogice, centrate pe elev, au un impact major asupra dezvoltării integrale și continue a școlărilor mici. Dacă în trecut se considera că școala este instituția educațională care răspunde exclusiv de educația copiilor, acum se acordă o atenție din ce în ce mai sporită influențelor exercitate de către membrii familiei și ai comunității. Reușita deplină a proceselor de învățare este asigurată prin acțiunea conjugată a celor trei instituții educaționale menționate.

Dezvoltarea personalității elevului se realizează în condiții optime, doar atunci când cei trei parteneri educaționali, respectiv școala, familia și comunitatea, cooperează și se implică activ în educația lui (Chiș, 2002). Atelierele educaționale prin care sunt stimulate inteligențele

multiple ale elevilor de clasă pregătitoare constituie mijloace educaționale importante pentru atingerea obiectivelor instructiv-educative specifice școlarității mici. Activitățile individuale, independente sau cooperative au puternice influențe formative și informative, facilitând atât demersurile de învățare ale școlărilor mici, cât și procesul de dezvoltare a priceperilor și deprinderilor care le sunt necesare pentru a se adapta cerințelor actuale ale societății. În vederea reușitei atelierelor educaționale pentru părinți și elevi, se recomandă aplicarea unor strategii care să conducă la implicarea activă și interactivă a copiilor și a părinților în procesele de învățare, acordându-se o atenție deosebită proceselor afective și motivaționale.

Tema de cercetare aleasă, respectiv „valențele atelierelor educaționale pentru părinți și elevi (AE-PE), elaborate pe baza sculelor MIDAS™, asupra parteneriatelor educaționale școală-familie”, pornește de la premisa că activitățile comune părinți-copii, bazate pe o cunoaștere temeinică a preferințelor și abilităților elevilor, pot contribui la creșterea calității parteneriatului educațional școală-familie. Organizarea sistematică a atelierelor educaționale poate avea efecte pozitive asupra performanțelor școlare obținute de elevi și poate constitui un prilej favorabil pentru o mai bună comunicare și cooperare între părinți, copii și cadre didactice. Considerăm că tema de cercetare aleasă este una de actualitate, având în vedere atenția deosebită acordată problematicii parteneriatelor educaționale, de către specialiștii din domeniul educațional.

Cadrele didactice care predau în învățământul primar au dificila misiune de a-i atrage și de a-i responsabiliza pe toți părinții să se implice în mod activ în educația copiilor. Cooperarea strânsă dintre școală și familie influențează în mod decisiv reușita școlară a elevilor și procesul devenirii lor pe termen lung. În cadrul atelierelor educaționale, părinții vor fi încurajați să aplice în mediul familial strategii de stimulare a inteligențelor multiple ale copiilor, în concordanță cu activitățile școlare și cu competențele generale și specifice, prevăzute de programele școlare pentru disciplinele studiate în învățământul primar.

Valorizarea tuturor abilităților și cunoștințelor elevilor, corelată cu centrarea procesului de învățământ pe nevoile lor educaționale, constituie tendințe actuale, integrate în cadrul procesului de învățământ românesc. Aceste tendințe îi ajută pe actorii educaționali să valorifice în mod corespunzător abilitățile cele mai dezvoltate ale elevilor. Activitățile educaționale prin care sunt stimulate inteligențele multiple ale copiilor, trebuie să aibă loc într-un climat propice, deschis cooperării. În acest sens, educatorii vor crea condiții favorabile menținerii unei atmosfere de învățare pozitive (Bocoș, 2013). Considerăm că mesajele pozitive, transmise de educatori, îi fac pe elevi să devină încrezători și să-și dorească să-și dezvolte inteligențele multiple, la potențial maxim. Accesibilitatea sarcinilor de învățare și a subiectelor abordate constituie una dintre condițiile reușitei oricărei acțiuni educative. Aplicarea unor idei inovative, referitoare la dezvoltarea relațiilor de parteneriat dintre școală și familie, aduce avantaje semnificative activității didactice realizate în școală (Pancu, 2016b).

ISBN: 978-606-37-1008-7